

NETKAT-PROJEKTET

Internetkilder som integreret del af folkebibliotekernes lokaldatabaser

Af Mona Brügge Nielsen

Abstract

I NetKat-projektet har der deltaget fire folkebiblioteker, Danmarks Biblioteksskole, Aalborgafdelingen og Dansk BiblioteksCenter. I projektperioden er der integreret bibliografiske poster på omkring 300 Internetdokumenter i de deltagende bibliotekers databaser med link direkte til dokumenterne. Der er udviklet evaluerings- og registreringspolitikker for Internetressourcer, herunder en evalueringsmodel for Internetressourcer i form af et kombineret evaluerings- og registreringsskema, som fagreferenterne har anvendt og udfyldt i materialevalgsprocessen. Hovedkriterierne i evalueringsmodellen er indholdets grad af objektivitet, akkuratekse og fuldstændighed samt websidens tilgængelighed. Katalogiseringsniveauet er primært udviklet på baggrund af Internetressourcernes dynamiske karakter. For at undersøge holdningen til og brugsværdien af direkte adgang fra bibliotekskatalogen til Internetdokumenter blev projektet afsluttet med en brugertest udformet som et struktureret interview for slutbrugernes vedkommende.

Indledning

NetKat har været et samarbejdsprojekt mellem Hillerød Bibliotek (projektansvarlig), Allerød Bibliotek, Hjørring Bibliotek, Det nordjyske

Landsbibliotek, Danmarks Biblioteksskole, Aalborgafdelingen samt Dansk BiblioteksCenter.

Projektets hovedformål har været at integrere kvalitetsbedømte Internetressourcer i bibliotekernes databaser med links direkte fra de bibliografiske poster i bibliotekskatalogen til de pågældende ressourcer på nettet. Herved har brugeren fået adgang til udvalgt information på Internet via samme velkendte brugergrænseflade som til bibliotekernes øvrige materialer.

Bibliotekarere fra de deltagende biblioteker har udvalgt omkring 300 danske og udenlandske Internetdokumenter som supplement til bibliotekernes øvrige materialer inden for på forhånd afgrænsede emneområder. Internetressourcerne er blevet vurderet efter samme overordnede kvalitetskriterier, som gælder for andre materialetyper, nemlig kvalitet, alsidighed og aktualitet.

Som grundlag for et kvalificeret materialevalg er der udviklet en evalueringsmodel til Internetressourcer i form af et kombineret evaluerings- og registreringsskema, som bibliotekarerne har anvendt og udfyldt i materialevalgsprocessen. Hovedkriterierne i evalueringsmodellen er indholdets grad af objektivitet, akkuratekse og fuldstændighed. Internetressourcernes kvalitet er forstøgt bedømt ud fra forskellige synsvinkler som

ophavets kvalifikationer og tilhørsforhold, behandlingen af emnet, dokumentets opbygning og design samt tilgængelighed. Samtidig er muligheden for at udvælge dokumenter ud fra hensynet til aktualitets- og alsidighedskriteriet indbygget i modellen.

Der er defineret et katalogiseringsniveau for Internetressourcer, som primært er bestemt af websidernes dynamiske karakter samt ressourcehensyn. De data, som bibliotekarerne har indskrevet i registreringsdelen af skemaet, er blevet brugt som basis for katalogiseringen af Internetdokumenterne.

For at undersøge holdningen til og brugsværdien af Internetressourcer i bibliotekskatalogen er projektet afsluttet med en brugertest, som både slutbrugere og bibliotekarere har deltaget i. Slutbrugertesten er foretaget gennem interview kombineret med observation af brugerne, mens de afprøvede systemet. Brugertesten udtrykker klart en meget positiv holdning hos begge parter til denne form for formidling af Internetdokumenter.

Projektet er gennemført i perioden fra februar 1998 til januar 1999 med støtte fra Udviklingspuljen for Folke- og Skolebiblioteker.

Baggrund

Udviklingen hen imod informations- og kommunikationssamfundet har betydet, at bibliotekernes opgaver er blevet udvidet til også at omfatte formidling af adgang til netværksbaserede ressourcer og at hjælpe brugerne med at navigere gennem den stadigt større informationsstrøm.

Internet er en udfordring for bibliotekerne. Det er i sin struktur frit, demokratisk, anarkistisk, dynamisk, flygtigt og kaotisk,

"The Web may very well be the most elegant real-world manifestation of the central metaphor of chaos theory"¹.

Publicering på Internet – specielt på World Wide Web-delen – ekspanderer voldsomt, og da alle uden godkendelse af indholdet først kan offentliggøre information på nettet, varierer niveauet i

Internetdokumenterne bredt med hensyn til kvalitet, troværdighed og værdi.

Et centralt spørgsmål for bibliotekerne er derfor, hvordan de skal formidle adgang til den information, der findes på Internet.

Anvendelsen af søgemaskiner til informationssøgning på nettet er én metode. Søgmaskiner er store databaser, hvor indeksering af nye ressourcer og opdatering af tidligere indekserede ressourcer sker automatisk ved hjælp af robotter. Indekseringsprincipperne for de enkelte søgemaskiner kan variere bl.a. med hensyn til indekseringsdybde – om ord udtrækkes fra dokumentet som helhed eller kun fra udvalgte dele af det som f.eks. titel, overskrifter, indledning og eventuelle bagvedliggende Metadata. Fordelen ved søgemaskinernes automatiske indeksering er det store antal dokumenter, der registreres og gøres søgbare.

Denne metode stiller imidlertid store krav til brugerne. Kendskab til søgeprocesser, de enkelte søgemaskiners søgefaciliteter, der kan være meget forskellige, samt søgemaskinernes indekseringspraksis er vigtige forudsætninger for at kunne anvende søgemaskinerne effektivt.

Hertil kommer ulemperne ved søgemaskinernes automatiske indeksering. Dokumenterne udvælges ikke på basis af kvalitetsmæssige kriterier, og nøgleord identificeres efter statistiske metoder, ikke intellektuelle. Det betyder i praksis, at resultatet af en søgning vil indeholde både "the good, the bad and the ugly websites" i én sammenblanding, og at der ingen garanti er for, at alle de fremfundne dokumenter dækker det emne, der er søgt på. Relationerne mellem de ord, der er indekseret, og dokumentet kan være flertydige. Et indekseret ord kan f.eks. være identisk med dokumentets emne, men det kan også vise sig at være identisk med ophavets navn, for ikke at tale om problemet med homonymer. Flertydige relationer mellem ord og dokument kan derfor give søgeresultater med lav precision.

Mange søgninger giver tilmed uoverskuelige søgeresultater. På grund af den automatiske indeksering indeholder resultatlisten kun begrænset information om de enkelte dokumenter,

"typically the title and a "summary" that is usually generated from the first few lines of text or description metatags" ².

Herved begrænses muligheden for identifikation og relevansbedømmelse af dokumenterne. Det kan ligeledes være vanskeligt at gennemskue, efter hvilke kriterier søgeresultaterne rangordnes - ud over de mere generelle kriterier,

"The exact "formula" for how these criteria are applied is the "ranking algorithm" and varies among search engines. In the highly-competitive search engine industry, ranking algorithms are closely-guarded company secrets" ².

Det kan således være en meget tidskrævende og besværlig proces at anvende søgemaskiner til at finde frem til Internetressourcer, som både er relevante i forhold til brugerens informationsbehov og kvalitetsmæssigt i orden.

Et alternativ til søgemaskinernes automatiske indeksering er emneguides, som giver en struktureret indgang til Internetdokumenter – enten fagligt afgrænset eller med et mere generelt sigte. Fordelen ved emneguides er, at de er baseret på intellektuel udvælgelse og indeksering. De er umiddelbart nemme at bruge, da de ikke kræver kendskab til søgeprocesser. Men basalt set er brugervenligheden afhængig af emnestrukturen, og dermed hvor mange dokumenter, der er indekseret under de enkelte kategorier. Hertil kommer spørgsmålet om, hvilke kvalitetskriterier udvælgelsen af ressourcer er baseret på, og om de pågældende emneguides er værdiforøget gennem informative annotationer til hver enkelt ressource/link.

Erfaringen viser, at beskrivelsen af de indekserede Internetdokumenter ofte er meget sparsom, således at det også her kan være vanskeligt at vurdere, hvilke dokumenter der er relevante i forhold til informationsbehovet, uden at klikke dokumenterne frem på skærmen først. Desuden er der stor forskel på de kvalitetskriterier, som de forskellige emneguides anvender, og i hvor høj grad der lægges vægt på indholdsmæssige kriterier. Martin Dillon og Erik Jul fastslår, at

"Full-text, keyword searching has not proved to be a replacement for fielded searches of structured records, and no index has yet supplanted the catalog/surrogate record architecture. Natural-language processing and iterative, weighted searching techniques do not make up for controlled vocabulary and authority control, and browsing, while highly desirable in some instances, is not a substitute for search precision" ³.

Som det fremgår af ovenstående er der flere iøjnefaldende problemfelter i forbindelse med formidling af adgang til Internetressourcer ved hjælp af søgemaskiner og emneguides. Specielt problemerne i forbindelse med dokumenternes kvalitet og troværdighed, den utilstrækkelige beskrivelse af dokumenterne, brugernes manglende kendskab til søgeprocesser, og risikoen for lav precision i søgeresultaterne synliggør et behov for andre metoder til formidling af adgang til Internetressourcer.

Med udgangspunkt i ovennævnte problemstillinger har NetKat-projektet valgt at afprøve en formidlingsstrategi for Internetressourcer, der overfører de samme kvalitetsorienterede metoder og rutiner, der danner grundlaget for bibliotekernes velstrukturerede informationsunivers i forbindelse med de fysiske materialesamlinger, til Internetet, dvs. udvælge Internetdokumenter efter de samme overordnede kvalitetskriterier, som gælder for bibliotekernes øvrige materialer, katalogisere dem for at sikre genfinding, identifikation, relevansbedømmelse og adgang til Internetdokumenterne gennem deskriptive data, normative data, emnedata og lokale data. Ingrid Hsieh-Yee påpeger, at

"Internet resources need to be evaluated, selected, described, and analyzed by subject to facilitate access to them. Catalogers have long been adding value to information-bearing entities, and their principles of information organization can be effectively applied to organizing Internet resources. The records for a catalog of these resources should include essential elements for identifying and searching these resources" ⁴.

Nancy Garman pointerer ligeledes betydningen af at organisere information, så genfindingsmuligheden optimeres,

"In today's world of information overload, anyone can find some information. Knowing how to organize information so that others can find what they need quickly and easily is a skill that the programmers and developers don't seem to have – and we do. That's cataloging – now cataloging is cool" ⁵.

NetKat-projektets hovedformål har været at integrere kvalitetsbedømte Internetressourcer i bibliotekskatalogen med link direkte fra den bibliografiske post til Internetdokumentet.

Projektet bygger på følgende antagelser:

- intellektuel udvælgelse af Internetkilder sikrer henvisninger til kvalitetssider og minimerer støj i forbindelse med søgninger
- intellektuel beskrivelse og indeksering af Internetressourcer sikrer genfinding og udførlig karakteristik af dokumenterne, således at brugerens mulighed for relevansbedømmelse af de pågældende Internetkilder forbedres
- det er brugervenligt at anvende samme brugergrænseflade til Internetressourcer som til bibliotekets fysiske materialebestand
- det er en berigelse af bibliotekskatalogen, at den udvides til også at omfatte henvisninger til kvalitetsbedømte Internetressourcer
- der er normalt altid adgang til Internetdokumenterne i modsætning til bibliotekets fysiske materialer, som kan være udlånt, dvs. flere kan benytte samme dokument på samme tid
- det er muligt at erstatte trykte publikationer f.eks. tidsskrifter med adgang til elektroniske udgaver af publikationerne

Det er klart, at en formidlingsstrategi for Internetressourcer af denne art, vil få konsekvenser for opfattelsen af begrebet "samling" og bibliotekskatalogens funktion. Katalogen vil ændre karakter fra kun at indeholde repræsentationer af dokumenter, der findes i bibliotekernes fysiske materialesamling, til også at indeholde repræsentationer af dokumenter, der findes i cyberspace, med link direkte til det pågældende dokument. Martin Dillon og Erik Jul påpeger, at

"The concept of "collection" is expanding to include materials owned and accessed by the library and its users, whether such resources are stored locally or at a remote site (...) It is a common view today that library catalogs should present an integrated access point to the world of information. Such integration can be achieved in part by cataloging Internet resources and including the resultant records in local catalogs. Users approaching a library catalog that includes records for Internet resources will be able to cast their query across a much broader information space. Moreover, the system could return to users an integrated array of potentially relevant resources regardless of their format or manner of access, thus overcoming the current segregation of Internet resources to alternative finding schemes. Records for books, Web sites, or other Internet resources could be presented side by side. Finally, having located a desirable Internet resource, users could connect directly from the library catalog to the described resource. Cataloging is the foundation for extending bibliographic access to Internet resources" ³.

Praktiske afgrænsninger

Af praktiske grunde er søgningen efter kvalitative Internetkilder fra starten blevet begrænset til bestemte emneområder. De deltagende biblioteker har udvalgt emnerne efter lokale behov med det sigte, at Internetressourcerne skulle supplere/udbygge den eksisterende materialebestand. Af de udvalgte emneområder kan bl.a. nævnes landeprofiler, danske og udenlandske forfattere, musikgenrer, uddannelse, jobsøgning, nyreligiøsitet, stoffer, film og historiske personer.

Endvidere er emneområderne primært udvalgt med specifikke målgrupper for øje som f.eks. folkeskolens ældste klasser, gymnasieelever, handelsskoleelever og andre uddannelsessøgende, hvis informationsbehov erfaringsmæssigt ikke i tilstrækkelig grad kan dækkes af den fysiske materialebestand, samt med henblik på slutbrugertesten. Der er samtidig den fordel ved Internetdokumenter, at flere kan bruge samme dokument på samme tid, hvilket er vigtigt i forbindelse med opgaveskrivning.

Den sproglige afgrænsning har været bestemt af fagreferenternes sprogkundskab. Blandt de udvalgte Internetressourcer er der repræsenteret danske, svenske, engelske og amerikanske websider.

Materialevalg

Udvælgelse af Internetressourcer stiller store krav til fagreferenterne på grund af ressourcernes dynamiske karakter, den brede variation i kvalitetsniveau og websidernes ofte høje grad af kompleksitet. Ingrid Hsieh-Yee fastslår, at

"The dynamic nature of Internet resources poses a major challenge for information organizers. A Web page may be moved within a Web site, to a different Web site, or disappear entirely; the contents of the page may be updated slightly or substantially over a short period of time; different groups of people may be responsible for a Web page as people come and go; the corporate sponsorship may change; and new access modes may be added after the initial appearance of a Web page. The lack of a standard for presenting information on the World Wide Web further complicates information organizers' tasks. For instance, the statement of responsibility may be vague or embedded, the title can be nondescriptive, and publishing information often needs to be inferred" ⁴.

Endvidere findes der mange typer information på Nettet med forskellige mere eller mindre gennemskuelige formål. Robert Harris påpeger, at

"This information exists in a large variety of kinds (facts, opinions, stories, interpretations, statistics) and is created for many purposes (to inform, to persuade, to sell, to present a viewpoint and to create or change an attitude or belief). For each of these various kinds and purposes, information exists on many levels of quality or reliability. It ranges from very good to very bad and includes every shade in between" ⁶.

Hertil kommer, at udvælgelsen af Internetkilder adskiller sig markant fra det traditionelle materialevalg ved manglen på materialevalgshjælpemid-

ler. De kendte filtre som forlag/udgivere, anmeldelser, peer-reviews, mv., som eksisterer for andre mediers vedkommende, findes ikke tilsvarende for Internetdokumenter,

"There is no quality control in the Web publishing process (...) Because of the lack of a review process and the ease of posting, the question of credible information is much more critical when dealing with information taken from the Internet" ⁷.

Bibliotekarernes faglige ekspertise i kvalitetsvurdering udfordres derfor i højere grad ved udvælgelse af Internetdokumenter end ved det traditionelle materialevalg. I øjeblikket findes der kun få Internetressourcer, der kvalitetsvurderer Internetdokumenter, f.eks. Argus Clearinghouse, Britannica, The Scout Report og Librarians' Index to the Internet.

Evalueringsmodel

På grund af fraværet af materialevalgshjælpemidler har det været nødvendigt at opstille egne evalueringskriterier for Internetdokumenter samt udvikle procedurer og retningslinier for selektion af Internetressourcer. Der er derfor udviklet en evalueringsmodel, som i materialevalgsprocessen har dannet grundlaget for en velovervejet og kvalitativ udvælgelse af danske og udenlandske Internetdokumenter. Med "kvalitativ" udvælgelse menes, at udvælgelsen af Internetdokumenter skal bygge på samme overordnede kriterier fra Biblioteksloven – kvalitet, aktualitet og alsidighed – som gælder for bibliotekernes øvrige materialer.

En grundlæggende tanke bag modellen er, at evaluering og beskrivelse af Internetdokumenter hænger sammen, idet flere væsentlige evalueringskriterier som ophav, publiceringsdata, opdatering, form og indhold samtidig er vigtige data, der skal med i registreringen. Modellens evalueringskriterier er derfor integreret i et skema sammen med en registreringsformular, således at fagreferenterne kan foretage evaluering og registrering i samme proces. Modellen danner således også basis for katalogisering og emnebeskrivelse. Samtidig er det tidsbesparende at udføre to processer i en.

Registrering af OPHAV

700 Forfatter (ansvarlig for det intellektuelle indhold)

710 Korporativ forfatter (institution, organisation eller virksomhed, der er ansvarlig for det intellektuelle indhold. Institutionens hjemsted angives evt. i parentes)

Kommentar til OPHAV

Fremgår det tydeligt, hvem der har skrevet teksten?	Ja!	Nej!
Angives forfatterens kvalifikationer?	Ja!	Nej!
Angives forfatterens institutionelle tilknytning?	Ja!	Nej!
Er forfatteren anerkendt indenfor fagområdet?	Ja!	Nej!
Er dokumentet sponsoreret?	Ja!	Nej!

Figur 1: Eksempel på todeling af evalueringsmodel

Som det fremgår af ovenstående udsnit af evalueringsmodellen, er modellen opbygget således, at de enkelte evalueringskriterier først identificeres og registreres, dernæst vurderes og kommenteres. Mange oplysninger kan angives ved afkrydsning af faste valgmuligheder. Denne metode sparer tid, og valgmulighederne fungerer samtidig som huskeliste for fagreferenterne og er med til at sikre, at alle dokumenter bedømmes og registreres ensartet og konsekvent.

Som sikkerhed for at evaluering og valg af et Internetdokument ikke bliver overfladisk eller rutinepræget, indeholder evalueringsmodellen et afsluttende punkt "Konklusion", hvor bibliotekarerne skal foretage en samlet vurdering af Internetkilden. På baggrund af en afvejning af fordele og ulemper ved ressourcen ud fra de registrerede oplysninger bestemmer fagreferenten, om Internetkilden skal registreres i bibliotekskatalogen.

I konklusionen skal websidens grad af kompleksitet ligeledes vurderes med henblik på, om Inter-

netressourcen skal registreres som en helhed, eller om enkelte dele af ressourcen anses for at være så vigtige, at de skal registreres som selvstændige dokumenter. Sidstnævnte har f.eks. været relevant i forbindelse med websider, der indeholder udførlig information om flere lande. Her er alle eller udvalgte lande blevet registreret hver for sig for at optimere tilgængeligheden ud fra brugerhensyn. Består en webside af komplekse dokumenter, vil det overordnet være emnets karakter i kombination med websidens struktur, der er afgørende for, om websiden skal registreres som en helhed, eller om udvalgte dokumenter skal registreres selvstændigt.

Et vigtigt mål for projektet har været, at brugerne via katalogisering af Internetdokumenter blev ledt til både den primære litteratur, Internetguides, der henviser til primærlitteratur samt større Internetsteder, der indeholder mange selvstændige, "primære" dokumenter (hermed menes overskuelige, oversigtsprægede sider, som giver direkte adgang til den ønskede information). Primærlit-

teratur anses for vigtigst, da den er direkte tilgængelig uden ekstra søgning, kan printes ud og tages med hjem.

Udvælgelseskriterier

Som nævnt danner Bibliotekslovens overordnede kriterier – kvalitet, aktualitet og alsidighed – grundlaget for vurdering og valg af Internetdokumenterne.

Kvalitet kan ikke defineres entydigt, da betydningen dels vil være afhængig af den sammenhæng, som begrebet anvendes i, og dels om begrebet anvendes ud fra objektive eller subjektive kriterier.

Der er imidlertid nogle almene indikatorer, som er med til at bestemme et dokumentets kvalitet,

”The most basic requirements of good information are:

- Objectivity: That the information is presented in a manner free from propaganda or disinformation
- Completeness: That the information is a complete, not partial picture of the subject
- Pluralism: That all aspects of the information are given are not restricted to present a particular viewpoint, as in the case of censorship”⁸.

Ovennævnte kvalitetsindikatorer, der fokuserer på dokumentets indhold, er ikke specifikke for Internetressourcer, men er generelle kriterier, der også anvendes i forbindelse med traditionelle informationsmedier. Disse kriterier skal suppleres med formkriterier, der omfatter præsentationen og organiseringen af informationen. Heri indgår et vigtigt spørgsmål om tilgængelighed, som er specifikt for Internetdokumenter,

”Cost, technology, registration, security, special needs”⁹.

I evalueringsmodellen er der lagt vægt på evalueringskriterier, der angiver Internetdokumenters kvalitet som deres grad af:

- objektivitet
- akkurate
- fuldstændighed

Som det fremgår af nedenstående gennemgang af de evalueringskriterier, der er opstillet i evalueringsmodellen, er det forsøgt at få belyst og bedømt kvalitet ud fra forskellige synsvinkler som f.eks. ophavets kvalifikationer og tilhørsforhold, behandlingen af emnet, dokumentets opbygning og design samt dets tilgængelighed.

Aktualitet og alsidighed er også væsentlige parametre i relation til Internetdokumenter. Netop i forbindelse med aktualitet har Internet sin styrke. Dokumenter om aktuelle problemstillinger og nye emneområder kan hurtigere blive publiceret på Nettet end gennem de traditionelle kanaler. Ud fra alsidighedskriteriet kan der på Nettet være dokumenter, der indeholder synspunkter på og holdninger til et emne, der ikke er repræsenteret i bibliotekets fysiske materialebestand, men som kan være vigtige for helhedsforståelsen af et emneområde.

Det er indbygget i modellen, at kvalitetskravene kan nedtones, hvis aktualitets- eller alsidighedskriteriet skønnes at vægte mere i det givne tilfælde.

Evalueringskriterier

I det følgende gennemgås modellens evalueringskriterier.

Ophav: Med ophav menes der den/de personer eller institutioner, der er ansvarlige for det intellektuelle indhold.

Viden om dokumentets ophav, ophavets kvalifikationer, anerkendelse og eventuelle institutionelle tilknytning er et vigtigt kvalitetskriterie i forbindelse med bedømmelsen af dokumentets objektivitet, akkurate

se og fuldstændighed, herunder også spørgsmålet om sponsorering.

Kan det personlige ophav og dets kvalifikationer ikke identificeres, vil det være relevant med et autoritetscheck af ophavets institutionelle tilhørsforhold eller af værtsinstitutionen. Her er det imidlertid vigtigt at være opmærksom på, om institutionen kun optræder som host og dermed ikke fremstår som garant for indholdet. En ~ markerer ofte, at institutionen kun fungerer som server.

Indhold: Med henblik på en vurdering af dokumentets akkuratess og fuldstændighed er det væsentligt at få klarlagt, om dokumentets emne og indhold er dækket detaljeret, oversigtspræget eller overfladisk, og om der er tale om et færdigt dokument,

"The goal of the accuracy test is to assure that the information is actually correct: up to date, factual, detailed, exact, and comprehensive (...) an information source that deliberately leaves out important facts, qualifications, consequences, or alternatives, may be misleading or even intentionally deceptive"⁶.

Objektiviteten bedømmes ud fra spørgsmål om, hvorvidt indholdet er bedømt af en officiel instans. En formålsbeskrivelse på websiden kan også være retningsgivende med hensyn til, om indholdet lever op til den, eller om informationerne er præget af ensidighed, selv om formålsbeskrivelsen hævder det modsatte,

"There is no such thing as pure objectivity, but a good writer should be able to control his or her biases (...) Be on the lookout for slanted, biased, politically distorted work"⁶.

En bedømmelse af eventuelle kildeangivelser er ligeledes relevant i forbindelse med objektivitet.

En vurdering af om indholdet er webegnet og unikt eller blot en webudgave af en tidligere trykt kilde, kan styrke materialevalget.

Spørgsmålet om hjemmesidetype skal medvirke til at afklare, hvem der står bag Internetdokumentet – en institution, en organisation, en forening, en person, mv. Denne oplysning kan samtidig hjælpe med at afdække dokumentets formål og motiver og dermed bidrage til en vurdering af dokumentets saglighed og troværdighed.

Kriteriet dokumenttype skal afdække, hvilken form indholdet/emnet har – et boglignende dokument, en database, en netguide, et tidsskrift, mv. Et Internetdokument består ofte af flere deldokumenter, der hver repræsenterer forskellige dokumenttyper. Et overblik over dokumenttyperne er med til at afklare dokumentets karakter og kvali-

tet. Endvidere er disse oplysninger vigtige for registreringen, hvor dokumentets form kan angives både i en note og som emneord.

Publiceringsdata: Kriterierne her angår, hvornår dokumentet er skrevet, offentliggjort og revideret. Det er en kvalitet, hvis publiceringsdata tydeligt fremgår af dokumentet. Det har især betydning for en vurdering af, om oplysningerne stadig er aktuelle, men kan også sige noget om vedligeholdelsen af websiden.

Tilgængelighed: Er et vigtigt element i materialevalget. Det skal være nemt og ligetil at hente dokumentet frem. Kræves der en bestemt browser, specielle plug-ins, password, brugerregistrering, mv. bør dokumentet vurderes en ekstra gang, da høj grad af funktionalitet er vigtig af hensyn til brugeren og tidsforbruget.

Navigerings- og søgefaciliteter: Disse kriterier medvirker til at klarlægge dokumentets funktionalitet samt til at give et helhedsbillede af dokumentet.

Design og stil: Er vigtige faktorer. Dokumentets struktur bør være overskuelig og tilgængelig. Brugergrensefladen samt grafik skal være indbydende og stemme overens med sidens formål og indhold.

Ideelt set bør form og indhold udgøre en helhed, når der er tale om en kvalitetsweb. Vil et ophav seriøst formidle information, må det forventes, at formen understøtter indholdet. Kriteriet om en god struktur kan imidlertid nedtones, hvis indholdssiden er relevant og kvalitetsmæssigt i orden.

Materialevalg/erfaringer

Der er udvalgt og katalogiseret omkring 300 Internetdokumenter i projektperioden. Det oprindelige mål var ca. 500, men da udvælgelsen blev foretaget i løbet af nogle få måneder, og fra valget var meget stort og tidskrævende, blev målet ikke nået.

Erfaringen fra materialevalgsprocessen har nemlig vist, at når udvælgelse af Internetkilder baseres

på samme kvalitetskriterier som gælder for andre mediers vedkommende, bliver fravalget stort. I helheden har det været en mindre del af Internetressourcerne, der har kunnet indfri de opstillede kvalitetskrav i evalueringsmodellen, men selv om det har været en vanskelig og tidskrævende proces, har bibliotekarerne alligevel forsøgt at foretage valget ud fra materialevalgskriterierne.

Det har ligeledes været en tidskrævende opgave at kvalitetsvurdere og beskrive relevante dokumenter på grund af websidernes indhold af ofte store stofmængder og høje grad af kompleksitet. Hertil kommer manglen på materialevalgshjælpemidler og de filtre, som andre materialetyper skal igennem før publicering.

I den indledende fase hvor potentielt egnede Internetdokumenter til registrering i bibliotekskatalogen skulle identificeres, har fagreferenterne primært støttet sig til fagligt afgrænsede eller mere generelle netguides, hvor de indekserede dokumenter er blevet vurderet ud fra vedtagne udvælgelseskriterier f.eks. Argus Clearinghouse, The Mining Company (About.com) og Britannica. Herefter har de fulgt de links, som relevante dokumenter har henvist til, og flere fagreferenter har oplevet et stort sammenfald i udbuddet af links på de websider, som de har vurderet som kvalitetssider inden for deres emneområde.

Efter identifikationen af relevante Internetdokumenter har fagreferenterne kvalitetsvurderet dem efter de opstillede kriterier i evalueringsmodellen. Tidsforbruget har været ca. en time til evaluering og præregistrering.

Evalueringsmodellen/erfaringer

I det følgende beskrives og vurderes det, hvorledes evalueringsmodellen har fungeret i praksis. Det angives også, hvor skemaet bør revideres og rettes til.

Ophav: I praksis har det vist sig, at det ofte er vanskeligt at identificere og vurdere ophavets kvalifikationer. Selv om et væsentligt kriterie som information om ophavet har været fraværende, er flere dokumenter alligevel blevet udvalgt til registrering. Har indholdet været unikt ud fra en faglig

vurdering, har manglende oplysninger om ophavet ikke betydet automatisk fravalg af det pågældende Internetdokument. I stedet er der foretaget autoritetskontrol af den institution/organisation, som ophavet eventuelt har tilknytning til eller af værtsinstitutionen. Skemaet bør imidlertid i højere grad lægge op til, at det i *Konklusionen* eller i et selvstændigt punkt under *Ophav* begrundes, hvorfor dokumentet alligevel er blevet valgt.

Indhold: Spørgsmålene under dette punkt har fungeret fint i praksis. Har evalueringen vist, at dokumentets indhold var overfladisk behandlet, er der ofte noteret en begrundelse for, at dokumentet er blevet valgt. Her skal skemaet måske også udvides med et punkt, hvor der skal noteres en begrundelse for valg af dokumenter med mindre fuldstændigt indhold.

Punktet vedrørende Internetdokumenters tilhørsforhold er vigtigt, da det i praksis har vist sig, at flere personlige hjemmesider lægges ud på Nettet via en officiel, institutionel hjemmeside, uden at værtsinstitutionen dermed er garant/ansvarlig for indholdet. Derfor skal det allerede under *Ophav* præciseres, at det er vigtigt at afklare dokumentets værtsforhold.

Listen af valgmuligheder for dokumenttype har i praksis ikke været omfattende nok. Endvidere skulle punktet muligvis have været delt i to spørgsmål, hvoraf det ene skulle afklare Internetressourcens dominerende dokumenttype og det andet de andre typer, der er repræsenteret. Denne opdeling kunne genbruges ved katalogiseringen, hvor den dominerende dokumenttype kunne registreres som emneord, mens de øvrige kunne inddateres i en note.

Tilgængelighed: Her skal det vurderes, om der bør tilføjes et spørgsmål om, hvorvidt den server, som Internetdokumentet ligger på, er så belastet, at dokumentet skal fravælges.

De øvrige kriterier i modellen har ikke givet anledning til kommentarer.

Overordnet kan det konkluderes, at skemaet har fungeret i praksis. Skemaet kan besvares på en lille time, hvilket skønnes at være et rimeligt tidsfor-

brug. De enkelte spørgsmål og afkrydsningsteknikken har fungeret som rettesnor og huskeliste i materialevalget. To evalueringskriterier, *Ophav* og *Indhold*, er så vigtige, at skemaet eventuelt skal udbygges, således at der stilles krav om begrundelse ved valg af dokumenter, hvis ophav ikke kan identificeres, eller hvis indhold hverken synes fuldstændigt eller objektivt. Denne begrundelse kan sammenfattes i *Konklusionen* eller i forlængelse af spørgsmålene vedrørende *Indhold* og *Ophav*.

Katalogisering

Udgangspunktet for definitionen af et katalogiseringsniveau for Internetressourcer har været dokumenternes dynamiske karakter sat i relation til, at de deskriptive data, normative data, emne-data og lokale data, som fremkommer ved registreringen af dokumenterne, skulle udgøre et tilstrækkeligt grundlag for at genfinde, identificere, vælge og få adgang til de pågældende ressourcer. Hertil kommer hensynet til tidsforbruget i både præregistreringsfasen og i katalogiseringsprocessen.

Risikoen for specielt indholdsændringer er stor. Der kan blive rettet, tilføjet og/eller slettet i dokumenternes indhold. Endvidere kan der forekomme ændringer i titel og ophavsangivelser. Målet har derfor været at finde frem til et forenklet katalogiseringsniveau, der bedst muligt "fremtidssikrer" beskrivelsen af dokumentet samt emnedata i den bibliografiske post samtidig med, at oplysningerne ikke er så kortfattede eller intetsigende, at muligheden for identifikation og relevansbedømmelse begrænses. Ingrid Hsieh-Yee's erfaring er, at

"full-level cataloging was very time-consuming (...) to adapt to the dynamic nature of Internet resources, a different level of description should be derived from current standards. To strike a balance between speed of record creation and quality of record, and between speed of record creation and speedy access to Internet resources, an augmented minimal level cataloging standard is proposed. This modified standard (...) aims to fulfill the roles of the catalog as a finding tool, an evaluating tool, a collocating tool and a locating tool by includ-

ing only data elements essential for the identification and subject collocation of Internet resources"⁴.

På grundlag af indledende katalogiseringer er de relevante elementer, der skulle indgå i registreringen af dynamiske Internetdokumenter, blevet identificeret og siden indarbejdet i evalueringsmodellen som registreringsdel. Som nævnt har fagreferenterne foretaget en præregistrering af dokumenterne samtidig med evalueringen af dem. Præregistreringen har dannet grundlaget for katalogisering og indeksering af Internetkilderne.

Der er ikke eksperimenteret med nye fremvisningsformater, da det ville betyde involvering af systemleverandørerne. I de tilfælde hvor der har været behov for en ændret fremvisning, er de pågældende data i stedet blevet indsat i andre felter end de autoriserede ved formateringen.

Katalogiseringsniveau

I det følgende gives der en oversigt over de elementer, der er identificeret som relevante i forbindelse med registrering af dynamiske Internetdokumenter:

Ophav: Som ophav registreres de personer eller korporationer, der er ansvarlige for det intellektuelle indhold. Det betyder, at personer, der kun varetager teknisk/administrative funktioner ikke medtages i registreringen.

Opslag på ophav med samme primære funktioner begrænses til minimumsreglerne for opslag, dvs. der gives maksimalt opslag på tre personer/korporationer. Supplerende oplysninger om andre bidragydere er der mulighed for at angive i en note.

Navneformskontrol foretages i relation til Dan-Bib, og der udarbejdes henvisninger ved f.eks. sammensatte navne.

Titel: Som hovedtitel vælges den titel, der figurerer på titelskærm billedet ud fra den betragtning, at titlen i den bibliografiske post skal korrespondere med åbningsbilledet i Internetdokumentet. Afviger HTML-titlen herfra, anføres den i en note og gøres søgbar som alternativ titel.

Publiceringsdata: Findes der et årstal, der angiver, hvornår Internetdokumentet er publiceret, registreres det sammen med eventuelle oplysninger om opdateringspraksis. Der anvendes følgende standardbetegnelser for opdatering, "opdateres løbende", "opdateres årligt".

Tilgængelighed: danMARC2-formatets felt 856 anvendes til inddatering af den URL, der mest direkte fører til det registrerede Internetdokument, dvs. er enkelte dokumenter på en webside registreret selvstændigt, registreres URL'en til de enkelte dokumenter og ikke til websiden som helhed.

En standardtekst "*Klik her for at få websiden*" indsættes til oplysning for brugeren om, hvordan forbindelsen til Internetdokumentet etableres direkte fra katalogen (dette har imidlertid ikke været muligt i Aleph-systemet). URL'en fremvises under standardteksten, men er ikke klikbar.

Noter: Noterne bruges primært til indholdsmæssige oplysninger. De skal være korte, præcise beskrivelser af dokumentets indhold uden gentagelse af, hvad der findes beskrevet andre steder i den bibliografiske post.

Noten kan skrives enten på dansk eller på det pågældende Internetdokuments sprog. Findes der en præsentation af indholdet i Internetdokumentet, som ophavet selv har skrevet, kan denne bruges efter kritisk vurdering og eventuel tilretning. Det kan i nogle tilfælde betyde en minimeret indgang til dokumentet, men som kompensation herfor, er det vigtigt med større opmærksomhed omkring udvælgelsen af emneord.

Det angives i posten, hvornår registreringen er foretaget af hensyn til Internetressourcernes dynamiske karakter. Til dette formål er der indsat en standardtekst "*Beskrivelsen baseret på udgave som set ????*".

Emnedata: Emneordene skal give en fyldestgørende karakteristik af Internetdokumenternes emneindhold. Principielt er der ingen begrænsning med hensyn til exhaustivitet og specificitet, dvs. antallet af begreber, som ved hjælp af emneord tilknyttes et dokument, og hvor specifikt et begreb kan

udtrykkes i emneord. I praksis er indekseringsniveauet imidlertid bestemt af Internetressourcernes dynamiske karakter, og muligheden for indholdsændringer skal indgå i overvejelserne om, hvor stor en del af dokumentets emneindhold, der skal udtrykkes i emneord.

Generelt indekseres der således ikke på analyse-niveau, men en afvigelse herfra kan være relevant i forbindelse med websider, der indeholder oplysninger om f.eks. flere lande, forfattere, grupper eller bevægelser, hvis dokumentets enkelte dele ikke egner sig til selvstændig registrering.

Navneformskontrol foretages ved person-, sted- og korporationsnavne.

DBC's liste over kontrollerede emneord har været anvendt som grundlag for udformningen af emneordene, men det har ligeledes været muligt at anvende ukontrollerede emneord.

Klassifikation: For alle Internetdokumenters vedkommende inddateres der som hovedplacering betegnelsen "INTERNET" for at gøre brugeren opmærksom på, når den bibliografiske post fremvises på skærmen, at der ikke er tale om et fysisk materiale. Alle andre klassemærker gives som biplaceringer.

Administrative data: heri indgår oplysninger om, hvilket bibliotek, der har udvalgt Internetdokumentet, samt eventuelt en checkdato "Check ÅÅMM" eller kassationsdato "Kasser ÅÅMM".

Overordnet har det vist sig i praksis, at det beskrevne katalogiseringsniveau i sin enkelhed og med vægt på indholdsnote og emnedata har udgjort et tilstrækkeligt grundlag for genfinding, identifikation og relevansbedømmelse af de udvalgte Internetdokumenter. Der har i projektperioden ikke været behov for at berige de bibliografiske poster med yderligere data.

Katalogisering/erfaringer

Ophav: Som nævnt i forbindelse med evalueringen af Internetdokumenter, er flere dokumenter udvalgt til registrering, uden at ophavets kvalifikationer har kunnet identificeres. Det anbefales

derfor, at begrundelsen for udvælgelsen anføres i en note af hensyn til brugerens mulighed for relevansbedømmelse og kildekritik.

I forbindelse med korporationer viser erfaringen, at det vil være relevant med en præsentation af korporationen i en note, dens formålsbeskrivelse, mv. af hensyn til brugerens vurdering af relevans og kildekritik. Noten kan ligeledes bidrage til at vise bredden i en korporations interesseområder, især hvis enkeltområder er udvalgt til selvstændig registrering. I projektperioden er dette imidlertid ikke gennemført konsekvent.

Navneformskontrol er kun foretaget i relation til DanBib, da det har været for ressourcekrævende at checke udenlandske databaser.

Publiceringsdata: Erfaringen viser, at det kan være vanskeligt at vurdere, om dokumentets datering refererer til, hvornår det er skrevet, publiceret på Internet eller revideret.

Tilgængelighed: Der er taget højde for, at Internetdokumenter med adgangskode kan registreres. Oplysning herom kan anføres i den bibliografiske post med standardteksten "*Denne side kræver adgangskode – henvendelse til bibliotekaren*". Dette er selvfølgelig et problem i relation til eksterne brugere. Der har ligeledes været problemer med domæneadgang, da publikumspc'er på flere biblioteker befinder sig uden for firewallen. Dette problem har imidlertid til dels kunnet løses via supplerende passwords.

Indholdsnote: Set i et helhedsperspektiv har fagreferenternes udformning af noter udgjort et problemfelt, idet flere noter ikke har kunnet opfylde de basale krav til en note. Generelt bør noterne derfor have større opmærksomhed og et kvalitativt løft. I flere tilfælde har det været nødvendigt at omformulere noterne i katalogiseringsprocessen.

Hvis et Internetdokument er udvalgt efter alsidigheds- eller aktualitetskriteriet og ikke nødvendigvis opfylder kvalitetskriterierne, bør begrundelsen for registreringen angives i en note ud fra et kildekritisk synspunkt og muligheden for relevansbedømmelse.

Emnedata: I lighed med indholdsnoten har emneindekseringen også udgjort et problemfelt. Erfaringen viser, at det har været en vanskelig proces for fagreferenterne at omstille sig fra at være brugere af data til selv at skulle tildele emnedata til dokumenter. Det er imidlertid vigtigt ud fra et søgemæssigt synspunkt, at de grundlæggende retningslinier for tildeling af emneord følges, når Internetdokumenterne registreres i bibliotekskatalogen.

Emneord og note skal i sammenhæng udtrykke dokumentets emneindhold,

"Catalogers will need to coordinate the controlled vocabulary in the subject heading fields with the natural language in the summary note to provide users with multiple ways of accessing Internet resources by subject"⁴.

Det kan konkluderes, at skemaet til valg og registrering af Internetdokumenter også har fungeret efter hensigten for registreringsdelens vedkommende som grundlag for katalogisering af Internetkilderne. Præcisionen i udfyldelsen af skemaerne skal imidlertid forbedres, og indholdsnote samt emnedata skal have et kvalitativt løft. Disse mål kan opfyldes ved, at fagreferenterne får en introduktion til retninglinierne på områderne.

Netmind's Mind-it

Når Internetressourcer integreres i bibliotekskatalogen, er det vigtigt, at der altid kan skabes forbindelse til ressourcerne af hensyn til katalogens troværdighed i forhold til brugerne. Derfor er alle udvalgte Internetkilder blevet tilmeldt Netmind's Mind-it – en gratis serviceydelse på Internettet, der automatisk giver besked via e-mail, hvis en URL ændres. Den person, der har haft ansvaret for URL'erne, har via DBC's NetKat listserver sendt besked om ændringer videre til alle biblioteker i projektet, der hver især har været ansvarlige for rettelsen i egen katalog. Set som helhed har der i projektperioden været få ændringer i URL'erne, hvilket tyder på, at kvalitetssider og stabilitet med hensyn til URL'er hænger sammen.

Muligheden for at få automatisk besked om ændringer på websiden er ligeledes integreret i

Netmind's Mind-it service.

Udveksling af poster

Der har ingen problemer været ved udveksling af poster mellem DDE-bibliotekerne, men derimod imellem DDE-systemet og Aleph-systemet, som Hillerød Bibliotek har.

For at få NetKat-posterne gjort søgbare og "klikbare" har det været nødvendigt at tilføje nye felter til Aleph. Det har ikke været muligt, som for DDE-bibliotekernes vedkommende, at tilføje linien "Klik her for at få websiden". I stedet har brugerne måttet klikke på et øje-ikon, som overalt i web-Aleph betyder "mere information". Erfaringen viser, at dette har været vanskeligt for brugerne at gennemskue.

Brugertest

Brugertesten har omfattet både slutbrugere og bibliotekarer.

Slutbrugertesten

På grund af den korte projektperiode og omfanget af registrerede Internetdokumenter i bibliotekskatalogen (ca. 300) har det ikke været muligt at teste den almindelige brugers selvstændige naturlige anvendelse af de nye muligheder for at søge Internetdokumenter på lige fod med bibliotekets øvrige materialer via bibliotekskatalogen.

Som tidligere nævnt er valget af emneområder derfor primært tilpasset specifikke målgruppers informationsbehov f.eks. folkeskolens ældste klasser, således at der var mulighed for at undersøge udvalgte brugergruppers holdning til den nye søgemulighed.

De specifikke mål for testen har været at undersøge:

- brugernes holdning til Internetdokumenternes indhold - niveau, sprog, aktualitet, kvalitet
- brugernes holdning til tilgængelighed – muligheden for at søge Internetdokumenter via bibliotekskatalogen
- brugernes holdning til katalogiseringsniveau

- brugernes holdning til Internetdokumenternes layout og design

I alt har 58 slutbrugere deltaget i testen – heri indgår også tilfældigt udvalgte biblioteksbrugere.

Testmetode

Testen er blevet foretaget gennem brugerinterview kombineret med observation af brugerne, mens de afprøvede systemet. Det strukturerede interview er blevet valgt som metode, da hensigten var at afkode brugernes holdning til Internetdokumenter i katalogen. Kvalitative oplysninger herom opnås bedst gennem dialog, hvor både interviewer og testpersoner har mulighed for at uddybe og forklare synspunkter og problemstillinger ¹⁰.

Der er blevet brugt simulerede informationsbehov ¹¹. Det betyder, at brugerne har fået en tænkt opgave, der var tilpasset de forespørgsler, der naturligt stilles på et folkebibliotek. Ved at anvende simulerede behov blev det sikret, at brugerne ville fremfinde og få vist Internetposter ved første fremvisningsbillede. Opgaverne var udformet således, at brugerne ved at anvende formuleringer fra opgaven i søgeforespørgslen med sikkerhed ville genfinde Internetdokumenter.

Spørgsmålene i interviewskemaet har været formuleret således, at testpersonen først har skullet svare åbent og komme med sit selvstændigt formulerede svar. Herved får testpersonen mulighed for frit at kunne komme ind på de problemstillinger, som vedkommende har fundet relevante. Det åbne spørgsmål er blevet efterfulgt af nogle svaralternativer, som testpersonen er blevet bedt om at tage stilling til.

Slutbrugertesten er udført på Hjørring Bibliotek, Hillerød Bibliotek og Det nordjyske Landsbibliotek.

Testresultater

Testpersonernes alder varierer fra 14 til 65 år, og der er 25 kvinder og 33 mænd repræsenteret. Langt over halvdelen (78%) havde erfaring med Internet og med søgning i bibliotekskatalogen (60%).

Indhold: Flere af svarene på spørgsmålene om Internetdokumenternes indhold og kvalitet vurderes af interviewgruppen som repræsenterende brugernes holdning både generelt og i forhold til den stillede opgave.

Testpersonerne er blevet bedt om at vurdere de fremfundne dokumenter i forhold til den stillede opgave i det simulerede informationsbehov. 30% bedømte *relevansen* af de fundne dokumenter som præcist, de oplysninger de skulle bruge, og 54% at oplysningerne var tilstrækkelige.

Langt de fleste (84%) mente, at *niveauet* i de fremfundne Internetdokumenter var passende i forhold til det simulerede informationsbehov.

Sprogligt set blev indholdet vurderet som læsevenligt af 63%, mens kun 5% angav, at de havde problemer med at læse og forstå tekster på fremmedsprog.

Et spændende spørgsmål for projektgruppen har været, om testpersonerne generelt har tillid til de informationer, der findes på Internet. Godt en tredjedel (36%) "stoler fuldt" på oplysninger på Nettet, mens 52% er i tvivl. Af kommentarerne fremgår det, at testpersonerne ser det som et problem, at ophavet til informationerne ofte ikke er nævnt på websiden. Til gengæld udtrykker de klart, at de har tillid til de Internetdokumenter, som biblioteket har udvalgt og registreret i katalogen.

En typisk bruger har udtrykt det således: (foretrækker) "Helt klart bøger – svært at finde noget ordentligt, sagligt underbygget. Svært at finde rundt på Internettet. Hvis der er tale om en udvælgelse fra bibliotekets side, ville det kunne sidestilles med bøgerne".

Med hensyn til *aktualitet* svarede 69%, at de mente, at de havde fundet de nyeste oplysninger på Nettet, mens 24% var i tvivl.

Tilgængelighed: Vedrørende *brugen* af den nye søge- og navigeringsmulighed syntes halvdelen af testpersonerne, at det var meget let at bruge systemet, 29% at det var let, mens 10% mente, at det var svært og kun 2% meget svært. Alle fandt det naturligt at komme direkte fra bibliotekskatalogen

til Internetdokumenter. Følgende udvalg af kommentarer afspejler brugernes holdning til det at gå direkte fra katalogen til Internettet: "Hjælper bruger til at bruge Internet", "Det var godt, for så har man det hele ét sted. God ide", "Kraftig forbedring", "Det er nemt at gå til. Godt med kombination med bøger og net-dokumenter. Viser at man får et rigt udbytte af søgningen", "Rigtig smart ikke at skulle bruge to forskellige systemer", "Godt fordi man kan søge derhjemmefra".

De fleste anser *katalogiseringsniveauet* for at være godt eller passende (82%).

Design: 70% af testpersonerne har vurderet Internetsidernes design som meget god eller god.

Opsummering

Testens omfang betyder, at testresultaterne kun kan betragtes som retningsgivende. Der kan udtrykkes følgende konklusioner:

Testpersonerne finder det både praktisk og nemt at kunne søge bogligt materiale sammen med materiale fra Internet på én gang. Lidt over halvdelen er generelt skeptiske med hensyn til kvaliteten af de informationer og dokumenter, der findes på Internet, og de betragter det som en gevinst og en kvalitetssikring, at biblioteket har udvalgt og katalogiseret Internetdokumenter. Testpersonerne giver entydigt udtryk for, at dokumenter, som biblioteket har udvalgt, vil de have tillid til. Testpersonerne vil gerne anvende Internetdokumenter f.eks. i forbindelse med opgaveskrivning og betragter denne type dokumenter som et faktorienteret, aktuelt og let tilgængeligt supplement til bogligt materiale. De værdsætter den grundige katalogisering, især indholdsnoterne og oplysninger om publicering og opdatering.

Bibliotekartest

26 bibliotekarer fra Allerød Bibliotek og Det nordjyske Landsbibliotek har deltaget i bibliotekartesten. Der har medvirket både børne-, voksen-, filial- og gymnasiebibliotekarer.

Testen har formet sig som en anonym spørgeskemaundersøgelse, som senere er fulgt op af inter-

views for Allerød Biblioteks vedkommende og et supplerende spørgeskema for Det nordjyske Landsbiblioteks vedkommende.

Spørgeskemaet indeholdt 12 spørgsmål med standardiserede svarmuligheder. Desuden var muligheden for kommentarer integreret.

Testresultater

På spørgsmålet om, hvorvidt bibliotekarerne generelt har tillid til indholdets kvalitet i de registrerede Internetdokumenter har 96% svaret bekræftende.

Med hensyn til vurderingen af det generelle niveau i Internetdokumenterne fordeler svarene sig således, at 27% anser emnet for grundigt behandlet, mens 69% finder det passende behandlet. At procentdelen er højere i relation til "passende" skal forstås derhen, at de udvalgte dokumenter har et passende niveau i forhold til målgruppen.

Om bibliotekarerne har tillid til dokumenternes ophav svarer 81% bekræftende på, mens 11% er i tvivl og 4% svarer nej.

Internetdokumenterne opleves som et supplement til den fysiske materialebestand af over halvdelen af bibliotekarerne (77%). Der er kun få, der har oplevet sproglige problemer i forbindelse med brug af dokumenterne.

81% svarer nej til at have haft problemer med at overskue Internetdokumenterne. Andre har oplevet problemer med ressourcernes grafik, opbygning og struktur.

Beskrivelsen af dokumenterne i bibliotekskatalogen betragter 61,5% som god og 23% som meget god, mens 11,5% mener, at den er passende. Enkelte bibliotekarere har bemærket, at alle noter bør være på dansk.

Få (4%) har haft problemer med at komme fra bibliotekskatalogen til Internet og tilbage igen. Kun 8% har haft tekniske problemer ved brugen af dokumenterne og 8% i forbindelse med hjælpeprogrammer.

Det afsluttende spørgsmål har været, hvordan bibliotekarerne har oplevet brugernes reaktion på det nye tilbud. 23% svarer, at de har oplevet den som meget positiv, og 42% som positiv. 17 ud af 26 bibliotekarere har således oplevet brugernes reaktion som enten positiv eller meget positiv. 11,5% har svaret, at brugerne er "positive, men udviser ingen særlig reaktion". Dette svar skal forstås på den måde, at de pågældende brugere har været tilfredse med at finde noget, de kunne bruge, hvormod mediet såvel som måden, hvorpå informationen er fundet frem, har været ligegyldigt for dem.

Bibliotekartesten har vist, at bibliotekarerne også har tillid til de Internetdokumenter, som er blevet udvalgt til registrering i bibliotekskatalogen, og at dokumenterne har et passende niveau i forhold til målgrupperne. Katalogiseringsniveauet er der ligeledes tilfredshed med, og Internetressourcerne opfattes som et supplement til bibliotekets fysiske materialesamling. De tekniske problemer i forbindelse med anvendelsen af dokumenterne har været minimale. Bibliotekarerne har ligeledes oplevet en meget positiv holdning hos brugerne til, at Internetressourcer formidles gennem bibliotekskatalogen sammen med bibliotekets øvrige materialer.

Konklusion

Evalueringen af NetKat-projektet har vist, at de forventninger, som projektet har bygget på, er blevet indfriet. Brugere har klart tilkendegivet, at bibliotekarernes udvælgelse af Internetdokumenter sikrer henvisninger til kvalitetssider, og at det har været en fordel med bibliotekskatalogen som brugergrænseflade til information på nettet.

Tillidserklæringen fra brugerne markerer samtidig vigtigheden af evalueringsmodellen med dens klart definerede evalueringskriterier, som har givet fagreferenterne faste retningslinier for kvalitetsbedømmelse af Internetressourcer.

Udvælgelsen af Internetressourcer, der er baseret på samme kvalitetskriterier, som gælder for bibliotekets øvrige materialer, indebærer et stort fravalg. Processen har derfor i starten været vanskelig og tidskrævende for fagreferenterne, men identifikationen af relevante indgangsportaler til de

forskellige emneområder, kan lette arbejdsbyrden. Det kan derfor betragtes som en overkommelig opgave at formidle kvalitetsbedømte Internetressourcer via bibliotekskatalogen med de fordele, der ligger heri.

Perspektiv

Der arbejdes i øjeblikket på at finde en model for et fremtidigt udbygget samarbejde omkring udvælgelse og registrering af Internetdokumenter i folkebibliotekernes databaser.

På baggrund af resultaterne fra brugerundersøgelsen i NetKat-projektet anser Dansk Biblioteks-Center det for meget værdifuldt, at der fremover kommer et samarbejde mellem DBC og bibliotekerne på netpublikationsområdet. Med inddragelse af NetKat-projektets evalueringsmodel ønsker DBC at udarbejde retningslinier til udvælgelse af netpublikationer, der er særligt relevante i folkebibliotekernes kataloger. DBC har opstillet følgende forslag til samarbejdsmodeller:

- De enkelte biblioteker foretager selektion og registrering som i NetKat-projektet.
I stedet for at bibliotekerne udveksler poster indbyrdes, sendes posterne til DanBib og indgår i en central service.
- DBC samarbejder med udvalgte biblioteker, der foretager selektionen.
Publikationerne indberettes via DBC's Dublin Core anmeldelsesblanket.
DBC registrerer, og posterne indgår i en central service.
- Alle interesserede biblioteker kan anmelde en biblioteksrelevant netpublikation på DBC's Dublin Core blanket. DBC selekterer og registrerer. Posterne indgår i en central service.
- Kombination af de ovenstående samarbejdsmodeller.
- DBC opretter en listserver til diskussion af en eventuel fordeling af emne- og interesseområder bibliotekerne imellem.

Der er ingen tvivl om, at brugernes krav til kvalitet i bibliotekernes formidling af Internetdokumenter vil stige i takt med væksten af dokumenter på Internet. NetKat-projektets formidlingsstrategi kan være en af metoderne til at imødekomme disse krav.

Referencer

1. Sherman, Chris: The future of Web search. In: Online, May/June 1999, p. 54-61.
2. Courtois, Martin P. and Michael W. Berry. In: Online, May/June 1999, p. 39-46.
3. Dillon, Martin and Erik Jul: Cataloging Internet resources: The convergence of libraries and Internet resources. In: Cataloging & Classification Quarterly, Vol. 22, No. 3/4, 1996, p. 197-238.
4. Hsieh-Yee, Ingrid: Modifying cataloging practice and OCLC infrastructure for effective organization of Internet resources (<http://www.oclc.org/oclc/man/colloq/hsieh.htm>).
5. Garman, Nancy: Now that cataloging is cool. In: Online, September/October 1999, p. 6.
6. Harris, Robert: Evaluating Internet research sources. (http://www.sccu.edu/faculty/R_Harris/evalu8it.htm).
7. Hawkins, Donald T.: What is credible information?. In: Online, September/October 1999, p. 86-89.
8. Fenton, Serena Jardine: Internet resource evaluation for health science reference. (<http://ils.unc.edu/~fents/MLA/>).
9. A list of quality selection criteria: a reference tool for Internet subject gateways. Work package 3 of Telematics for Research project DESIRE (RE 1004) (<http://www.ukoln.ac.uk/metadata/desire/quality/report-2.html>).
10. Skot-Hansen, Dorte og Jan B. Steffensen: Bibliotekssociologien. Introduktion til dens grundlag, principper og metoder. Danmarks Biblioteksskole, 1995.
11. Borlund, P. and P. Ingwersen: The application of work tasks in connection with the evaluation of interactive information retrieval systems. In: Final Mira Conference on information retrieval evaluation. 14th – 16th April 1999, Glasgow, Scotland (<http://www.dcs.gla.ac.uk/mira99/>)